

Valori semantice ale unităților frazeologice românești cu numeralul *trei*

Carolina POPUȘOI*

Keywords: *phraseology; semantic field; quantity element 'three'; symbolic values; expressive values*

În lingvistica românească, frazeologia reprezintă un domeniu relativ recent. Deși primele preocupări față de acest fenomen apar pe la mijlocul veacului trecut, interesul lingviștilor români pentru această ramură ia amploare abia prin anii '80 ai secolului al XX-lea. În această perioadă, mai mulți lingviști notorii subliniază, în repetate rânduri, despre necesitatea dezvoltării unei discipline independente de lexicologie și de sintaxă, care să aibă ca obiect de studiu grupurile de cuvinte cu un anumit grad de stabilitate și de expresivitate¹.

În cadrul frazeologiei, îmbinările structurate cu elemente din categoria cantitativului numeric ocupă un loc aparte. În limba română, clasa construcțiilor în discuție este destul de amplă și de uzitată. Pe lângă rolul lexical în organizarea îmbinărilor de acest gen, se dovedește că numeralul are și funcții în plan semasiologic, contribuind, astfel, la configurarea semantică a unităților frazeologice. Alături de aceste aspecte, elementul cantitativ definit comportă adesea și vădite valențe expresive.

Multitudinea îmbinărilor frazeologice organizate cu numeral confirmă că numărul reprezintă „rădăcina lucrului” (Evseev 2007: 412) și, totodată, elementul de conexiune dintre aspecte eterogene. Varietatea expresiilor analizate se explică și prin însușirea numeralului de a conferi, într-un mod inedit, simbolism și oralitate (vezi și Măcriș 2002: 93).

Printre cuantificatorii numerici din componența îmbinărilor frazeologice, se află și numeralul *trei*. Structura simplă a acestuia², dar și complexitatea de simboluri³

* Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, Academia Română, București, România (carolina_popusoi@yahoo.com).

¹ „Frazeologia tinde să fie considerată... ca o disciplină autonomă” (Dumistrăcel 1980: 132). „Admițând că frazeologia (în sens de «totalitate a unităților frazeologice dintr-o limbă dată») constituie un compartiment lingvistic deosebit de vocabular și mai ales de sintaxă, suntem nevoiți să admitem și legitimitatea unei discipline relativ independente, care nu poate avea alt nume decât obiectul ei de investigație” (Hristea 1984: 140).

² Marea majoritate a frazeologismelor din această categorie sunt organizate cu numere simple, cele compuse evitându-se din cauza dificultății de formare a lor (vezi și Măcriș 2002: 77).

³ „Numărul *trei*, ca structură unificatoare, dinamică și productivă, întruchipat în triada simbolică, traversează întreaga lume a imaginarului, ... [regăsindu-se] la toate nivelurile existenței... Peste tot el exprimă o ordine perfectă, o totalitate organizată și ierarhizată în vederea creației” (Evseev 1997: 463).

pe care le denotă justifică locul și ponderea lui în procesul de creare a unităților frazeologice românești. De asemenea, frecvența numeralului *trei* în basme⁴ și în texte bisericești⁵ (respectiv, în viața creștinilor), credem, a influențat considerabil prezența lui în construcțiile de față.

Tiparul frazeologic organizat cu numeralul *trei*⁶ se caracterizează printr-o diversitate de valori semantice, care se conturează din interacțiunea componentelor lexicale. Cuantificatorul numeric *trei* din astfel de îmbinări interferează, destul de des, cu lexeme care fac parte dintr-o anumită sferă referențială sau dintr-un anumit domeniu⁷, cum ar fi: unități monetare, unități de măsură, puncte cardinale etc. Capacitatea combinatorie a numeralului *trei* din asemenea construcții este însă nelimitată.

Adesea, îmbinările frazeologice examinate⁸ reflectă ideea de „calitate proastă”, de „lipsă a valorii”, de „inutilitate”, de „neimportantă” (cu referire atât la lucruri și la obiecte, cât și la ființe). Aceste valențe semantice sunt actualizate în frazeologismul *a fi de trei parale*⁹ = „a nu avea nicio valoare”. După cum vedem, numeralul *trei* (care redă o cantitate redusă) și termenul monetar *para* (cu sensul „ban de valoare mică”) se află într-o simbioză armonioasă, reușind să exprime sugestiv sensurile „nonvaloare”, „neînsemnătate” și „inutilitate”.

[Liebrecht e] un venetic, o scorpie, un nimeni, [...] un aventurier de trei parale (Dumitriu 1984: 313).

Într-o altă droșea, mai de trei parale, veneau cei patru cavaleri ai Apocalipsei, cum își spuneau ei înșiși (Barbu 2006b: 533).

Cu o distribuție lexicală asemănătoare și din aceeași arie semantică, este și expresia (mai puțin răspândită) *a fi trei de o para* = „a nu avea nicio valoare”. În comparație cu îmbinarea frazeologică anterioară, unde „nonvaloarea” vizează o singură entitate (care *e de trei parale*), în structura de față, „lipsa valorii” se atribuie la trei entități (care *sunt de o para*). Această schimbare a raportului dintre *unu* și *trei* (respectiv, dintre *trei* și *unu*) potențează ideea de „neimportantă” în construcția din urmă.

⁴ „*Trei* este cifra încercărilor de tot felul, a repetărilor menite să asigure reușita unei acțiuni, numărul magic și simbolic al alegerilor din basm și legendă” (Evseev 1997: 463). De exemplu: trei fete sau feciori de împărat, trei zâne, trei ursitoare, trei nurori, trei iezi, trei încercări la care sunt supuse personajele, trei obiecte miraculoase, trei daruri etc. Vezi astfel de elemente și la Graur 1971: 56 sau la Șăineanu 1973: 39–40.

⁵ „*Trei* în simbolică biblică și creștină este cel mai de seamă număr sfânt dumnezeiesc” (Aga 2005: 386). De exemplu: trei patriarhi drepti de dinaintea potopului, trei părinți de după potop, templul și biserica au trei despărțituri, Sfânta Treime, trei magi care L-au preamărit pe pruncul Iisus, trei daruri prețioase pentru pruncul Iisus, trei cruci pe Golgota, trei limbi în care s-a scris pe crucea Mântuitorului, Învierea lui Iisus Hristos a avut loc în cea de-a treia zi etc. Vezi asemenea elemente și la Evseev 1997: 463, Aga 2005: 386.

⁶ Vezi unele frazeologisme cu numeralul *trei* la Colțun 1995 sau la Căpățînă 2007.

⁷ În literatura de specialitate, asemenea lexeme sunt numite *realii* (Cojocaru 2004: 219).

⁸ Unitățile frazeologice analizate aici sunt excerptate din: DEX 2009, DLR 2010, Tomici 2009.

⁹ Expresia de față (dar și altele de mai jos) reprezintă variații frazeologice ale structurilor construite cu numeralul *doi* (vezi aici: *a fi de două parale*). Datorită parasonimizării lexicale prin numeral, acestea cunosc și variante cu elementul cantitativ numeric *trei*. Despre variația frazeologică vezi Groza 2003: 351–360.

„Nonvaloarea”, „lipsa importanței” sunt exprimate și în frazeologismele de origine cultă *a pune* (sau *a trece*, *a lăsa*, *a rămâne*, *a fi*) *pe planul al treilea* = „a considera (ceva sau pe cineva) ca fiind neimportant, ca fiind lipsit de valoare”. Față de numeralul *doi* (care figurează în invarianta frazeologică), elementul cantitativ *trei* are rolul de a amplifica „lipsa valorii” și „lipsa considerației”.

Am rămas uluită de lipsa de originalitate a iubitului meu, care, conștient sau inconștient, debita în fața mea ceea ce auzise la rândul lui de la bunii lui prieteni... că anume femeia e pentru el pe planul al treilea (Liiceanu 2010: 298).

Bieții fracționiști rămaseră pe planul al treilea, ei luptători pe această chestie de la 1866 (Panu 1908: 265).

Același semantism se regăsește și în expresia *a fi a treia roată la căruță* (sau la *car*) = „a se afla pe un plan secundar; a fi neimportant”. Sensul în discuție este direct legat de structura unui *car* cu două roți. Ceea ce se află însă în afara acestei realități se consideră, în plan figurat, ca fiind „secundar” și „neimportant”.

[DI Carp] acum e numai a treia roată la carul conservator! (Dobrogeanu-Gherea 1976: 421).

Din nefericire, Rickert adaugă heterotezei sinteza, care este, cum s-ar zice, ca a treia roată la căruță (Florian 1983: 70).

Ideea de „lipsă a importanței” este redată și în îmbinarea frazeologică *a fi trei ape în chiseliță* = „a fi (ceva) nesemnificativ, neimportant”. Valența semantică a acestui frazeologism este în strânsă legătură cu cea a lexemului *chiseliță* și cu valoarea numeralului *trei*. *Chiselița* este o fiertură (zemoasă) de fructe (sau de anumite plante cu gust acru). Adesea, din această compoziție, se consumă doar zeama, iar fructele (plantele) se fierb încă o dată, în altă apă, pentru a mai obține o astfel de băutură. În acest mod, fiertura pierde din concentrație și, totodată, legătura cu băutura inițială. Cu cât se pune de mai multe ori o altă apă (cf. *trei ape*), cu atât băutura devine de o calitate mai redusă. De aici, prin extensiune, s-a ajuns la „lipsa calității” unui lucru sau a unui obiect, apoi, la „lipsa importanței” lor¹⁰.

Cele două expresii din urmă (*a fi a treia roată la căruță* și *a fi trei ape în chiseliță*) exprimă și sensul „a fi cu cineva rudă foarte îndepărtată”. La baza semantismului acestor unități frazeologice, se află, ca și mai sus, corelația dintre sememul lexemului *car*, respectiv, *chiseliță* și cel al elementului cantitativ *trei*. Astfel, distanțarea de la structura consacrată a *carului* cu două roți (prin atribuirea celei de a treia) și abaterea de la gustul original al băuturii *chiseliță* (prin prepararea ei în a treia apă) s-a transferat metaforic și asupra conceptului de „grad de înrudire”, exprimând „îndepărtarea în relația de rudenie”.

Sora mea e a treia roată la căruță cu alde Mihalache, făptașul (<http://www.gandul.ro/dosar-fapte>).

Prin intermediul unităților monetare și al numeralelor, se pot reda și sensurile „înșelăciune”, „incorectitudine”, „imoralitate”. În acest context, o sugestivitate

¹⁰ Preocuparea pentru istoria, „biografia” unei astfel de unități lexicale este în extindere în frazeologia românească. Cel mai reprezentativ lingvist în acest sens este Stelian Dumistrăcel (1997: 201).

aparte comportă îmbinările frazeologice *a umbla cu* (sau *a pune*) *doi bani* (ori *două parale*) *în trei pungi*¹¹ = a) „a umbla cu șmecherii, cu vicleșuguri, cu minciuni”; b) „a avea mai mulți iubiți (mai multe iubite) în același timp”. Semantismul de față este configurat de lexemele *ban* și *parale* (care se află frecvent într-o relație strânsă cu noțiunea de „înșelare”), dar și de raportul matematic stabilit între îmbinările *doi bani* (*două parale*) și *trei pungi*. Din punct de vedere rațional, *doi bani* (*două parale*) nu se pot pune în *trei pungi*, însă, prin vicleșug și cu minciuni, o asemenea repartizare poate fi posibilă. Credem că acest considerent a și stat la originea frazeologismelor în discuție. Expresivitatea acestor unități frazeologice este redată atât de corelarea îmbinărilor *doi bani* (*două parale*) și *trei pungi*, cât și de verbul *a umbla*, care îi conferă un surplus de dinamism.

a) Aici nu-i mult de lucru, că domnii... au știut întotdeauna să umble cu doi bani în trei pungi (Agârbiceanu 1968: 511).

[Vaida] nu s-a putut abține de a-l bațjocori [pe Călinescu]: „vorbește într-un fel la mine, și în altul la Mihalache – vorba românului, vrea să pună două parale în trei pungi!” (Argetoianu 1999: 232).

b) A umbla cu doi bani în trei pungi... se zice la muiere cu drăguți (Zanne 1900: 68).

Structurile frazeologice organizate cu elemente unități monetare și cu numeralul *trei* exprimă și ideea de „desconsiderare”, de „umilire”. Aceste sensuri sunt plastic cumulate în îmbinarea frazeologică *a face* (*pe cineva*) *de trei parale* = a) „a face (pe cineva) de nimic, de răs”; „a umili (pe cineva)”. Expresia de față redă și sensul (b) „a certa aspru (pe cineva)”. Semantismul acestei construcții reiese din „lipsa importanței” pe care o redă alăturarea celor două elemente nesemnificative din punct de vedere valoric (*trei* și *para*).

a) Cordell Huli a pronunțat un discurs în care a făcut pe Laval de trei parale pentru cuvântarea rostită la Radio deunăzi (Argetoianu 2009: 586).

De-ar mai trăi Caragiale, Cu umoru-i permanent, L-ar face de trei parale Pe orice ales din Parlament (<http://www.citatepedia.ro/index>).

b) După câte spun domnii de la Legație, Gdring n-a consimțit la această restituire [de decorații] decât după o teribilă scenă în care Hitler l-a făcut de trei parale, fiindcă-l împinsese să primească pe „domnișorul acela” (Regele Carol!) (Argetoianu 2003: 160).

Jesse Miller m-a făcut de trei parale când tâmplarul a întârziat să-i facă noile dulapuri pentru magazin (Kennedy 2013: 106).

Ideea de „ceartă” este expresiv reflectată și în frazeologismele *a lua* (sau *a apuca*) (*pe cineva*) *la* (ori *în*) *trei parale* = „a-i cere (cuiva) socoteală pentru ceea ce a făcut sau se crede că a făcut; a muștra”. La prima vedere, este dificil de stabilit relația dintre componentele structurilor și sensul lor. S-ar putea însă ca, în aceste expresii, cuvântul *para* să reprezinte o denaturare formală a lexemului *parolă*, cu

¹¹ S-ar putea ca, din punct de vedere formal, unitățile frazeologice analizate să aibă legătură cu parimia înregistrată în *Povestea vorbii* de Anton Pann, la 1847: *Se răsfață-n haine lungi, Ca un ban în două pungi* (Pann 1967: 155).

sensul învechit „vorbă, cuvânt” (de exemplu, **a lua/ a apuca pe cineva la trei vorbe/ cuvinte*) (vezi Popușoi 2014: 388). Această supoziție ar explica oarecum originea, „biografia” construcțiilor¹². Cât despre numeralul *trei*, utilizarea lui pare a fi influențată de lumea basmelor, unde figurează și ca simbol al ordinii (Evseev 1997: 463).

Pentru că profesorul român al acelei catedre a cutezat să-și propună studiul în limba lui, [ministrul] mi ți l-a luat la trei parale (Eminescu 1980: 263).

Îi mai toc capul câteodată, ba o mai apuc la trei parale, dă, ca omul, doar oi scoate ceva, să se mai hărnicască (Sadoveanu 1955: 351).

Nouă ni este dat a lua în trei parale pe dușmanii noștri și a tăcea asupra amicilor, pe cari nu-i putem lăuda (Hasdeu 2002: 304).

Aceeași valoare semantică se întâlnește și în unitatea frazeologică, asemănătoare, de altfel, ca structură cu îmbinarea anterioară, *a lua (pe cineva) la trei păzește* = „a muștra, a certa (aspru) (pe cineva)”. Ca în expresia precedentă, și în cazul de față, s-a pierdut legătura dintre elementele constitutive și conținutul ei. În încercarea de a rezolva enigma lexicului *păzește* și a îmbinării *trei păzește* din acest frazeologism, Alexandru Graur menționează că avem a face, de asemenea, cu o „deraieră” lexicală (Graur 1971: 197)¹³, iar Cecilia Căpățînă este de părere că, inițial, construcția a avut și alte componente, care au dispărut ulterior, ducând la combinații bizare (Căpățînă 2007: 134). Presupunerile de mai sus nu par a fi imposibile. Plecând însă de la structura și de la sensul expresiei, dar și de la nucleul ei (*trei păzește*), surprindem o legătură între aceste aspecte. Astfel, întrucât construcția *trei păzește* este consemnată în dicționare drept compus cu sensul „dans” (cf. *trei-păzește*¹⁴), iar, în româna din stânga Prutului, se întâlnește frazeologismul asemănător din punct de vedere sintactico-semantic *a lua (pe cineva) la vatra jocului*¹⁵ = „a muștra, a certa (aspru) (pe cineva)”, se poate conchide că unitatea frazeologică *a lua (pe cineva) la trei păzește* derivă din compusul amintit. După cum se poate observa, *jocul/ dansul* reprezintă veriga dintre aceste îmbinări frazeologice, iar ritmul cu care se execută dansul popular este posibil să fi stat la baza semantismului din ambele expresii. Așadar, de la *a lua pe cineva la un dans dinamic și epuizant* („a dansa”), s-a ajuns la sensul „a zori”, apoi, la „a certa”. Referitor la compusul *trei-păzește*, s-ar putea ca verbul de aici să fie legat de semantismul imperativului *păzea!*, și anume „dă-te la o parte, ferește-te, atenție, se joacă un dans

¹² Unii autori vorbesc în cazul de față despre o „deraieră” lexicală, fără însă să se precizeze vocabula care a stat la baza lexicului *para* (Graur 1971: 197). Conform lingvistului, are loc o „deraieră” când „un cuvânt este început într-un fel, ... [lăsându-se] să se prevadă un sfârșit cunoscut, dar pe drum este transformat așa încât duce la cu totul altă idee” (*ibidem*: 201)

¹³ În lucrările de specialitate, se menționează și despre o „deraieră spectaculoasă” a acestei expresii de la frazeologismul *a lua la trei parale* (Suciu 2009: 593).

¹⁴ „Dans popular oltenesc, în ritm binar, vioi, executat de bărbați în formație liniară, [...] [ținându-se unii de alții] cu mâinile încrucișate la spate” DEX 2009, s. v. *trei*.

¹⁵ Îmbinarea *vatra jocului* (adică locul de unde se trage jocul popular) face trimitere la locul unde, pe vremuri, se organiza *hora satului*. Aici, fetele și flăcăii erau așteptați de sărbători la joc (horă, sârbă, bătăută etc.).

aprigi!”, iar numeralul *trei* să aibă legătură cu modul lui de executare, căci, se pare că, pentru a-l putea dansa, e suficientă prezența a trei persoane.

L-am luat la trei-păzește pe Breban pentru programul congresului apropiat (Goma 2005: 199).

Dacă vom fi luați la trei păzește, să rămânem înțeleși: am discutat tot timpul despre motoare (Sirbu 1993: 49).

În cadrul expresiilor, elementul cantitativ numeric *trei* interferează, adesea, și cu lexeme care denumesc unități de măsură (actuale sau arhaice, convenționale sau neconvenționale). Printre acestea, se află și vocabula *poștă*, care s-a înrădăcinat în frazeologismele *a fi* (sau *a se afla*, *a rămâne*, *a merge*, *a se duce*) *cale de trei poște* = „a fi (sau a se afla, a rămâne, a merge, a se duce) o distanță (foarte) mare”. Unitatea de măsură *poștă*, folosită frecvent în trecut, echivala cu aproximativ 20 de kilometri. Prin urmare, *o cale de 3 poște* reprezenta o distanță de circa 60 de kilometri, adică un interval destul de mare pentru acele vremuri, unde singurul mijloc de transport era cel cu tracțiune animală.

Politicos și distant, [...] necunoscutul mă informă că locaș omenesc nu se află cale de trei poște (Petrescu 1973: 16).

[Omul] se duce la Dunăre cale de trei poște? Cum umblă și cum se oprește, și cum bea mereu tutun ..., o să ajungă la Oltenița peste o săptămână (Arghezi 2001: 343).

Unitatea de măsură a distanței din îmbinările frazeologice din urmă poate fi înlocuită cu o unitate de măsură a timpului. În această situație, avem a face cu expresia din domeniul basmelor *a merge cale de trei zile* = „a merge (foarte) mult timp”.

Cale de trei zile vom merge în pustie și vom jirtvi Domnului Dumnezeului nostru, dupre cum au zis noao (Biblia 1688: 44).

Cei ce aveau de măcinat trebuiau să meargă până la Murăș, cale de trei zile cu carul cu boi (Agârbiceanu 1986: 641).

Uneori, în aceeași structură frazeologică, se întâlnesc numerale diferite și elemente de măsură din clase eterogene, fapt care contribuie vădit la intensificarea afectivității. Spre exemplu, expresia din registrul familiar *a fi doi la metru, trei la kil* = „a fi scund și slab” conține două numerale distincte, de valoare mică (*doi* și *trei*), și două unități de măsură diverse (lungimea și greutatea). Această amalgamare de elemente cantitative numerice și de unități de măsură răspunde perfect cerinței de redare a ideii de „înălțime mică” și a celei de „greutate corporală mică”.

În tiparul frazeologic analizat în lucrarea de aici, „cantitatea” poate fi exprimată și prin intermediul unor elemente lexicale cu conotație valorică. Spre exemplu, în frazeologismul *trei lulele, trei surcele* = a) „foarte puțin; ieftin”; b) „fără valoare”, s-a ajuns la aceste sensuri prin alăturarea plastică a lexemelor *lulele* și *surcele*, care sunt purtătoare de valențe cantitative neînsemnate. De asemenea, utilizarea numeralului *trei* (cu valoare infimă) contribuie la configurarea semantismului de față. Expresivitatea acestei unități frazeologice decurge atât din enumerarea lexemelor substantivale rimate, cât și din repetarea elementului cantitativ.

a) Dacă e să dăm pământul pentru trei lulele-trei surcele ..., nu cred că o să fie bine pentru țărani (<http://romanioliberal.ro/economie/finante-banci/o-initiativa-deocamdata-prea-putin-convingatoare>).

b) Fotbalul e un fenomen social, altfel nu-mi explic cum poți băga bani într-o echipă de trei lulele, trei surce (<http://www.bihorel.ro/fc-bihor-a-reusit-sa-piarda-doar-cu-2-0>).

Îmbinările frazeologice examinate redau și ideea de „nebunie”. Spre exemplu, în expresia *a fi cu trei roate la car* = „a fi nebun; a fi zăpăcit”, elementele care sugerează „devierea de la raționalitate, de la normalitate” sunt atât substantivul *car*, cât și numeralul *trei*. Întrucât *carul* are două (sau patru) roți, reprezentarea acestuia cu trei roți este din sfera anormalului, a dezechilibrului. Imaginea unui *car* deviat de la structură s-a transferat metaforic asupra creierului uman, exprimând, așadar, sensul „a nu avea mintea în regulă”. La sporirea gradului de expresivitate din acest frazeologism, contribuie nu doar elementele lexicale constituente, ci și arhaismul morfologic *roate* (pentru *roți*). Conservarea anumitor forme de număr în interiorul unităților lexicale de acest gen reliefează „rezultatul istoric al creativității lingvistice” (Ștefănescu 2007: 31).

Înțeles-ați oare vrun singur cuvânt măcar? Mă tem că hatmanul nostru e cu trei roate la car (Hasdeu 2003a: 142).

Bătrânul era ... nebun, ... cu trei roate la car (McBride 2015: 373).

Printre tematicile expresiilor organizate cu numeralul *trei*, se află și *procesele fiziologice*. Unul dintre ele, este *îmbătrânirea* și se întâlnește în structurile frazeologice *a fi* (sau *a se afla*) *la vârsta a treia* = „a fi la bătrânețe”. După cum se poate observa, fenomenul este prezentat destul de delicat, apelându-se la îmbinarea eufemistică *vârsta a treia*, care corespunde ultimei etape de vârstă din triada *copilărie – maturitate – bătrânețe*.

Eu nu sunt nici de „vârsta a treia” și nici „slab cu duhul”, dar am fost la vot! (<http://portalsm.ro/2018/06/foto-video-malin-bot-la-satu-mare-alaturi-de-protestatari>).

Poate că mulți dintre cei aflați la vârsta a treia au deja propriile scenarii prin care își proiectează situațiile de viață (<http://transilvaniareporter.ro/sanatate/depresia-la-varsta-a-treia>).

O altă arie semantică, reflectată prin intermediul frazeologismelor din categoria de față, o constituie „beția”¹⁶. Sensul în discuție este plastic redat în expresiile *a umbla* (sau *a merge*, *a veni*, *a pleca*) *pe trei cărări* = „a fi beat”. La baza acestor unități frazeologice, se află un fapt real, și anume felul de a umbla al unui om beat. Se știe că, într-o asemenea stare, mersul este șerpuit, deviat de la drum. Astfel, ironizând acest aspect, s-a spus sugestiv despre cel beat că *merge pe trei cărări*. În comparație cu modelul frazeologic construit cu numeralul *doi*, varianta cu elementul cantitativ *trei* accentuează și mai mult starea de turmentare.

Se înfățișează într-o zi (umblând pe trei cărări) un gligan, golaș sub haina peticită, duhnind a canal și a vin (Teodoreanu 1977: 393).

¹⁶ Vezi o serie de structuri frazeologice din câmpul semantic în discuție la Zafiu 2007.

Tuțu Ilie, în ziua aceea, [...] s-a îmbătat cumu-i tunu... El venea singur pe trei cărări, cu un zâmbet de fericire împietrit pe fața lui păroasă (Agârbiceanu 1962: 239).

Pe la miezul nopții, când punea Stere [cârciumarul] obloanele la ferestre, nea Fane pleca pe trei cărări (Barbu 2006a: 1250).

În frazeologia românească, o temă destul de frecventă o reprezintă și *bătaia*. Fiind *ruptă din Rai*, prin urmare, aplicată metodic în viața cotidiană, nu ne surprinde numărul mare și varietatea expresiilor care redau acest sens. În clasa semantico-structurală abordată, o încărcătură afectivă deosebită o au îmbinările frazeologice *a bate* (sau *a lăsa*) (*pe cineva*) *la trei coaste* = „a bate rău (pe cineva)”. Trebuie să recunoaștem că, în crearea acestor unități frazeologice, ingeniozitatea vorbitorului nu a avut limite. Imaginea unei persoane bătute în așa fel încât i-au fost afectate trei coaste sau, și mai rău, încât nu i-au mai rămas întregi decât trei coaste este cumplită. Numeralul *trei*, ca și în alte construcții frazeologice de aici, se încadrează perfect în „arhitectura” creațiilor populare.

L-a lăsat la trei coaste (Pamfile 1908: 86).

Nu departe de Nistru [Ștefan-Vodă] îi întâlni [pe tătari] și începu a le da pe foi și a-i freca la trei coaste (Ispirescu 1971a: 233).

În cadrul structurilor frazeologice, o răspândire mare are și ideea de „fugă”. Semantismul în discuție se regăsește în arhicunoscuta expresie *a o lua la trei păzește* = „a fugi”. Credem că, și în acest caz, este vizibilă legătura dintre compusul *trei-păzește* „dans popular cu caracter dinamic, vioi” și noțiunile de „dinamism”, „viteză”, „fugă”. Din punct de vedere formal, dar și semantic, frazeologismul analizat face parte din tiparul *a o lua la fugă* și *a o lua la sănătoasa*.

Când vezi că n-ai scăpare de furia lui, mai bine o iei la trei păzește (<http://www.gandul.ro/pericol-furie>).

Cățelul prinsese frică de vecin, o lua la trei păzește ori de câte ori îl vedea (<http://www.modele-subiecte-teze>).

În aceeași clasă semantică, se află și expresia (mai puțin răspândită) *a-și lua (alea) trei fuioare* = „a pleca repede de undeva; a fugi”. Se pare că unitatea frazeologică examinată are la bază anumite elemente din poveștile populare, unul dintre ele fiind *fuiorul*¹⁷. În basme, acesta este folosit de către personajul pozitiv (ca obiect cu puteri magice), spre a reuși să fugă de forțele negative, aflate pe urmele lui. Această idee a „fugii”, a „autosalvării prin fugă”, cu ajutorul *fuiorului*, se și regăsește în structura frazeologică de față. Elementul de basm este reflectat și prin numeralul *trei*, specific genului literar în discuție.

[Mamon] avea niște drepturi vechi asupra locului aceluia, și să-și ia cele trei fuioare și lumea-n cap, nu se putea (Sima al lui Ion 2003: 62).

Pasămite, norocul își luase ale trei fuioare de la casa lui și p-aci ție drumul (Ispirescu 1971b: 130).

¹⁷ *Fuiorul* este simbolul îndepărtării relelor (Aga 2005: 149).

Expresiile organizate cu numeralul *trei* exprimă, adesea, și „modalitatea” realizării unei acțiuni, în special „rapiditatea”. În această clasă semantică, se încadrează frazeologismul adverbial *până* (sau *cât*) *numeri (la) trei* = „foarte repede”. Aici, cifra *trei* face referire la un șir numeric alcătuit doar din trei elemente, ceea ce permite parcurgerea imediată a secvenței *de la unu la trei*.

Dacă nu te astâmperi, îi rău... Te curățăm până numeri la trei! (Lăncrănjan 1963: 79).

Și ce să vezi? Cât numeri trei își scoate pantoful din picior (Blaga 1986: 601).

Din aceeași sferă semantică, face parte și unitatea frazeologică adverbială *în doi timpi și trei mișcări* = „foarte repede”. După cum se poate observa, componentul *timp* („perioadă, măsurată în ore, zile etc., care corespunde desfășurării unei acțiuni”) reprezintă o dimensiune temporală, pe când vocabula *mișcare* („deplasare în spațiu”) constituie o dimensiune liniară. Figurând ca mărimi, aceste elemente comportă, prin urmare, și valențe cantitative, iar, în asociere cu numerele de valoare mică, redau sugestiv ideea de „foarte repede”. Expresivitatea structurii este conferită de succesiunea alertă a celor două perechi lexicale (*doi timpi și trei mișcări*), dar și de arhaismul morfologic *timpi* (pentru *timpuri*).

[Tănase] are idei și soluții în politica externă, în teoria lui Einstein, în aviație, în problema transferurilor, în literatură, în iubire – și pe toate le rezolvă în doi timpi și trei mișcări (Constantinescu 1970: 585).

În doi timpi și trei mișcări, meșterii zidari, muștruluiți ca la cazarmă, astupau veranda (Coclea 1970: 54).

Printre sensurile exprimate de îmbinările frazeologice din tiparul analizat, se numără și „neșansa”. Acest semantism se întâlnește în expresiile *trei ceasuri rele* (*de marți* sau *de sâmbătă*) = „întâmplări marcate de ghinion”. Se pare că frazeologismele în discuție își au originea în domeniul astrologiei (http://www.acvaria.com.cele_trei_ceasuri_rele). Conform specialiștilor din această ramură științifică, ziua de marți este guvernată timp de trei ore de planeta Marte, iar sâmbăta, timp de trei ore, de Saturn, planete cu marcaj puternic pe conflicte, neînțelegeri, eșecuri, piedici. (În celelalte zile ale săptămânii, Marte și Saturn stau doar câte două ore planetare). Prin urmare, *cele trei ceasuri rele* (*de marți* sau *de sâmbătă*) sunt cele trei ore planetare (nesuccesive), dominate marțea de maleficul Marte și sâmbăta, de nefastul Saturn.

Beizadea Radu s-a născut într-o miercuri, [...] nu într-o marți, când sunt trei ceasuri rele (Sorescu 2003: 868).

Marți și sâmbătă sunt zile nefaste, zile rele... În aceste zile sunt așa-zisele „trei ceasuri rele” de care omul trebuie să se ferească (Bernea 1985: 187).

Unitățile frazeologice organizate cu element cantitativ numeric redau și ideea de „nepotrivire”. Adesea, „inadecvarea” decurge din exprimarea unor ilogicități. Acest aspect este bine relevat în expresiile *două și cu trei fac șase* (sau *șapte*), „se spune despre lucruri nepotrivite”. În acest caz, este evidentă transpunerea „dezacordului” matematic asupra planului figurat.

Dumneata ai putea suporta ideea unui cerc pătrat ... sau gândul că doi și cu trei fac șase? (Petrescu 1946: 335).

Dar se sparg biserici, case, Vina nu-i a nimănu! Două și cu trei fac șase, Astea nu-s cu șcirea lui (Zanne 1900: 279).

Uneori, la baza frazeologismelor structurate cu numeral, se află un fapt descris în Sfânta Scriptură. Un asemenea motiv biblic este reflectat în îmbinarea frazeologică (*cei trei crai de la* (sau *din*) *Răsărit* = a) „magi”¹⁸; b) (fig.) „persoane impunătoare”. Cel de-al doilea semantism al construcției de față este în strânsă legătură cu cel dintâi. De la sensul primar „magi”, prin extensiune, s-a ajuns la ideea de „persoane importante”, aidoma celor trei magi de la Răsărit.

a) Venirea lui [Christ] pe lume, în iesle, [este] asistată de vitele cu coarne și [de] cei trei crai din Răsărit (Arghezi 1965: 133).

Îmbrăcați în haine cum se crede că ar fi fost cei trei crai de la Răsărit și Irod, [copii] arată în fața privitorilor scena petrecută între Irod și cei trei crai (magi) (Țiucra Pribeagul 1936: 145).

b) Paveua suna sub copitele armăsarilor, orașul răsună de nechezatul lor, iar noi, ca cei trei crai de la Răsărit, trecem mândri prin strămtorea hudiților și ieșim din cetate (Alecsandri 1974: 251).

De acum înainte, sâ știi câ eu unul mă leapăd de franțuzească, și drept dovadă... nu voi mai zice „trei mușchetari”, ci „trei crai de la Răsărit” (Hasdeu 2003b: 245).

După cum s-a putut observa, uneori, utilizarea elementului cantitativ *trei* în structura unităților frazeologice este pe deplin motivată (vezi *a pune/ a trece/ a lăsa/ a fi pe planul al treilea* = „a considera (ceva sau pe cineva) ca fiind neimportant, ca fiind lipsit de valoare”, *a fi a treia roată la căruță* = „a se afla pe un plan secundar; a fi neimportant”, *a umbla/ a merge pe trei cărări* = „a fi beat” etc.), văzându-se facil legătura dintre valența cuantificatorului numeric și sensul expresiei. Alteori însă, relația dintre valoarea numeralului și semantismul frazeologismului este ruptă, adică neexplicabilă (vezi *a lua (pe cineva) la trei parale* = „a-i cere (cuiva) socoteală pentru ceea ce a făcut sau se crede că a făcut”, *a lua (pe cineva) la trei păzește* = „a muștra, a certa (pe cineva) aspru”). În asemenea situații, este indicat să se țină seama de încărcătura simbolică a numeralului, de conexiunile dintre componentele structurii, dar și de anumite lexeme și sensuri adiacente.

Examinând construcțiile de mai sus, putem afirma că puterea de sugestie a îmbinărilor lexicale sudate depășește cu mult exprimarea nefrazeologică. De asemenea, trebuie spus că valorile simbolice pe care le comportă numeralul contribuie, adesea, mult mai profund la configurarea semantică a astfel de structuri

¹⁸ La nașterea lui Iisus, au venit de la Răsărit trei magi (regi sau filosofi), care au adus, în semn de închinare în fața lui Mesia, câte un dar: aur, smirnă și tămâie. Acești magi au fost ca ursitoarele, prevestindu-I ceea ce avea să I se întâmple, căci aurul simbolizează regalitatea (și, într-adevăr, Iisus este regele așteptat de profeții Vechiului Testament), tămâia semnifică spiritualitatea (și, pe bună dreptate, Iisus a venit să schimbe lumea din punct de vedere spiritual), smirna reprezintă ultima Sa legătură cu pământescul (și, efectiv, smirnă cu vin I s-a dat înainte de a fi crucificat).

decât alte mijloace lingvistice (Brumme 2007: 54). Nu în ultimul rând, prezența numeralului în structura frazeologismelor conferă acestora un surplus de expresivitate și de dinamism.

Tiparul frazeologic organizat cu numeralul (cardinal și, mai rar, ordinal) *trei* se caracterizează printr-o diversitate de valențe semantice, printre care se regăsesc: „nonvaloarea”, „inutilitatea”, „neimportanța”, „desconsiderarea”, „imoralitatea”, „mustrarea”, „înșelăciunea”, „nebunia”, „beția”, „bătaia” etc.

Bibliografie

a. Lucrări teoretice

- Aga 2005: Victor Aga, *Simbolica biblică și creștină. Dicționar enciclopedic (cu istorii, tradiții, legende, folclor)*, ediția a II-a, Timișoara, Arhiepiscopia Timișoarei, Editura Învierea.
- Brumme 2007: Jenny Brumme, *La valeur symbolique des expressions figées avec numéral en roumain*, în volumul „Limba română, limbă romanică. Omagiu acad. Marius Sala la împlinirea a 75 de ani”, București, Editura Academiei Române, p. 51–59.
- Căpățînă 2007: Cecilia Căpățînă, *Elemente de frazeologie*, Craiova, Editura Universitaria.
- Cojocaru 2004: Dana Cojocaru, *Frazeologia. Concepte de bază*, București, Editura Universității din București.
- Colțun 1995: Gheorghe Colțun, *Etimologii frazeologice (Curs special)*, Chișinău, Editura Universității de Stat din Moldova.
- DEX 2009: *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic Gold.
- DLR 2010: *Dicționarul limbii române*, vol. I–XIX, ediție anastatică, București, Editura Academiei Române.
- Dumistrăcel 1980: Stelian Dumistrăcel, *Lexic românesc. Cuvinte. Metafore. Expresii*, București, Editura Științifică și Enciclopedică.
- Dumistrăcel 1997: Stelian Dumistrăcel, *Expresii românești. Biografii – motivații*, Iași, Editura Institutul European.
- Dumistrăcel 2001: Stelian Dumistrăcel, *Până-n pânzele albe. Expresii românești. Biografii – motivații*, Ediția a II-ua, Iași, Editura Institutul European.
- Evseev 1997: Ivan Evseev, *Dicționar de magie, demonologie și mitologie românească*, Timișoara, Editura Amarcord.
- Evseev 2007: Ivan Evseev, *Enciclopedia simbolurilor religioase și arhetipurilor culturale*, Timișoara, Arhiepiscopia Timișoarei, Editura Învierea.
- Graur 1971: Alexandru Graur, *Puțină ... aritmetică*, București, Editura Științifică.
- Groza 2003: Liviu Groza, *Tendențe ale frazeologiei românești actuale*, în „Actele Colocviului Catedrei de Limba Română, 27–28 noiembrie 2002: Aspecte ale dinamicii limbii române actuale”, vol. II, București, Editura Universității din București, p. 351–360.
- Hristea 1984: Theodor Hristea, *Introducere în studiul frazeologiei*, în *idem, Sinteze de limba română*, București, Editura Albatros.
- Măcriș 2002: Camelia-Mariana Măcriș, *Numeralul. Valori logico-gramaticale și stilistice*, Târgoviște, Editura Bibliotheca.
- Popușoi 2014: Carolina Popușoi, „Realii” unități monetare în frazeologia românească, în „Limba română”, anul LXIII, nr. 3, p. 381–391.
- Suciu 2009: Emil Suciu, *Influența turcă asupra limbii române*, vol. I: *Studiu monografic*, București, Editura Academiei Române.

- Șăineanu 1973: Lazăr Șăineanu, *Basmelor române: în comparațiune cu legendele antice clasice și în legătură cu basmele popoarelor învecinate și ale tuturor popoarelor romanice*, București, Editura Minerva.
- Ștefănescu 2007: Ariadna Ștefănescu, *Modificări ale frazeologismelor condiționate pragmatic*, în Ariadna Ștefănescu, „Aspecte pragmatice. Incursiuni în limba română actuală”, București, Editura Universității din București, p. 31–45.
- Tomici 2009: Mile Tomici, *Dicționar frazeologic al limbii române*, București, Editura Saeculum Vizual.
- Zafiu 2007: Rodica Zafiu, *Păcatele limbii: Cuvintele beției*, în „România Literară”, nr. 51.

b. Izvoare

- Agârbiceanu 1968 = Ion Agârbiceanu, *Povestiri și nuvele*, în *Opere*, V. Sub îngrijirea lui G. Pienescu, București, Editura pentru Literatură.
- Agârbiceanu 1962 = Ion Agârbiceanu, *Schițe și povestiri*, în *Opere*, I, București, Editura pentru Literatură.
- Agârbiceanu 1986 = Ion Agârbiceanu, *Strigoitul*, în *Opere*, XII, București, Editura Minerva.
- Alecsandri 1974 = Vasile Alecsandri, *Proză*, în *Opere*, IV. Text ales și stabilit, note și variante de Georgeta Rădulescu-Dulgheru, București, Editura Minerva.
- Argetoianu 1999 = Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice*, vol. II (1 ianuarie–30 iunie 1937). Ediție și indice de Stelian Neagoe, București, Editura Machiavelli.
- Argetoianu 2003 = Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice*, vol. VI (1 ianuarie – 30 iunie 1939). Ediție și indice de Stelian Neagoe, București, Editura Machiavelli.
- Argetoianu 2009 = Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice*, vol. X (1 ianuarie–20 noiembrie 1942; 1 ianuarie–1 februarie; 30 martie–22 aprilie 19). Ediție și indice de Stelian Neagoe, București, Editura Machiavelli.
- Arghezi 1965 = Tudor Arghezi, *Cartea cu jucării*, în *Scrieri*, VII. Proze, București, Editura pentru Literatură.
- Arghezi 2001 = Tudor Arghezi, *Tablete de cronicar*, în *Scrieri*, XLIII, București, Editura Minerva.
- Barbu 2006a = Eugen Barbu, *Groapa*, în *Opere*, I. Ediție îngrijită, cronologie, note, comentarii, repere critice de Mihai Ungheanu, București, Fundația Națională pentru Știință și Artă, Univers Enciclopedic.
- Barbu 2006b = Eugen Barbu, *Princepele*, în *Opere*, II. *Romane. Jurnal*. Ediție îngrijită, cronologie, note, comentarii, repere critice de Mihai Ungheanu. Prefață de Eugen Simion, București, Fundația Națională pentru Știință și Artă, Univers Enciclopedic.
- Bernea 1985 = Ernest Bernea, *Cadre ale gândirii populare românești. Contribuții la reprezentarea spațiului, timpului și cauzalității*. Cu o postfață de Ovidiu Bârlea, București, Editura Cartea Românească.
- Biblia 1988 = *Biblia adecă Dumnezeiasca Scriptură a Vechiului și Noului Testament*. (Traducere). Tipărită întâia oară la 1688 în timpul lui Șerban-Vodă Cantacuzino, domnul Țării Românești. București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.
- Blaga 1986 = Lucian Blaga, *Ivanca*, în *Opere*, III. *Teatru*. Ediție critică și studiu introductiv de George Gană, București, Editura Minerva.
- Cocea 1970 = Nicolae D. Cocea, *Fecior de slugă*, în *Scrieri*, II. Text ales și stabilit, studiu introductiv, note și bibliografie de Virgiliu Ene, București, Editura Minerva.
- Constantinescu 1970 = Pompiliu Constantinescu, *Scrieri*, IV. Ediție îngrijită de Constanța Constantinescu, cu o prefață de Victor Aurel Felea, București, Editura Minerva.
- Dobrogeanu-Gherea 1976 = Constantin Dobrogeanu-Gherea, *Politică internă*, în *Opere complete*, II (1886–1892). Ediție îngrijită de Ion Popescu-Puțuri, Ștefan Voitec

- (coordonatori), Augustin Deac, Ion Iacoș, Ion Mamina, Teodor Popescu, București, Editura Politică.
- Dumitriu 1984 = Dana Dumitriu, *Prințul Ghica*, vol. II, București, Editura Cartea Românească.
- Eminescu 1980 = Mihai Eminescu, *Publicistică*, în *Opere*, IX. Studiu introductiv de Al. Oprea, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, Muzeul Literaturii Române.
- Florian 1983 = Mircea Florian, *Recesivitatea ca structură a lumii*, vol. I. Ediție îngrijită, studiu introductiv și note de Nicolae Gogoneață și Ioan C. Ivanciu, București, Editura Eminescu.
- Goma 2005 = Paul Goma, *Jurnal*, vol. XIII. București, Editura Anamarol.
- Hasdeu 2002 = Bogdan Petriceicu Hasdeu, *Publicistica politică*. Ediție critică de Stancu Ilin, București, Editura Floarea Darurilor.
- Hasdeu 2003a = Bogdan Petriceicu Hasdeu, *Răzvan și Vidra*, în *Opere*, IV. *Dramaturgia*. Ediție critică de Stancu Ilin și I. Opreșan, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”.
- Hasdeu 2003b = Bogdan Petriceicu Hasdeu, *Trei crai de la răsărit*, în *Opere*, IV. *Dramaturgia*. Ediție critică de Stancu Ilin și I. Opreșan, București, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”.
- Ispirescu 1971a = Petre Ispirescu, *Istoria lui Ștefan-Vodă cel Mare și cel Bun*, în *Opere*, II. Ediție îngrijită, note și variante, glosar și bibliografie de Aristița Avramescu. Studiu introductiv de Corneliu Bărbulescu, București, Editura Minerva.
- Ispirescu 1971b = Petre Ispirescu, *Povești morale*, în *Opere*, II. Ediție îngrijită, note și variante, glosar și bibliografie de Aristița Avramescu. Studiu introductiv de Corneliu Bărbulescu, București, Editura Minerva.
- Kennedy 2013 = Douglas Kennedy, *Farmecul discret al vieții conjugale*. Traducere de Grădinaru Lidia, București, Editura Trei.
- Lăncrănjan 1963 = Ion Lăncrănjan, *Cordovani*, vol. II, București, Editura pentru Literatură.
- Liiceanu 2010 = Gabriel Liiceanu, *Întâlnire cu un necunoscut*. București, Editura Humanitas.
- McBride 2015 = James McBride, *Pasărea Bunului Dumnezeu*. Traducere de Filat Ioana, București, Editura Pandora.
- Pamfile 1908 = Tudor Pamfile, *Din viața poporului român. Culegeri și studii*, VI, *Jocuri de copii*, București, Academia Română.
- Pann 1967 = Anton Pann, *Povestea vorbii*, vol. I. Ediție îngrijită de I. Fischer. Prefață de Șerban Foarță, [București], Editura pentru Literatură.
- Panu 1908 = George Panu, *Amintiri de la „Junimea” din Iași*, vol. I. București, Editura Societății Anonime pe Acțiuni Adevărul.
- Petrescu 1946 = Camil Petrescu, *Jocul ielelor*, în *Teatru*, I. București, Fundația Regală pentru Literatură și Artă.
- Petrescu 1973 = Cezar Petrescu, *Adevărata moarte a lui Guynemer*, în *Aranca, știma lacurilor. Proză fantastică*. Postfață și bibliografie de Ion Maxim, București, Editura Minerva.
- Sadoveanu 1955 = Mihail Sadoveanu, *Însemnările lui Neculai Manea*, în *Opere*, III. București, Editura de Stat pentru Literatură și Artă.
- Sima al lui Ion 2003 = Sima al lui Ion, *Folclor din Țara Moșilor*. Povești. Ediție îngrijită de Ioan Felea și Mircea Popa. Cuvânt înainte de Mircea Popa. Postfață de Romulus Felea, Cluj, Editura Napoca Star.
- Sîrbu 1993 = Ion D. Sîrbu, *Adio, Europa!*, vol. II, București, Editura Cartea Românească.

- Sorescu 2003 = Marin Sorescu, *Răceala*, în *Opere*, III. *Teatru*. Ediție îngrijită de Mihaela Constantinescu-Podocea. Prefață de Eugen Simion, București, Editura Academiei Române, Univers Enciclopedic.
- Teodoreanu 1977 = Ionel Teodoreanu, *Masa umbrelor*, în *Opere*, VI. Ediție îngrijită, studiu introductiv și note de Nicolae Ciobanu, București, Editura Minerva.
- Țiucra Pribeagul 1936 = Petru Țiucra Pribeagul, *Pietre rămase*. Contribuție la monografia județului Arad, București, Imprimeria Căilor Ferate Române.
- Zanne 1900 = Iuliu A. Zanne, *Proverbele românilor din România, Basarabia, Bucovina, Ungaria, Istria și Macedonia. Proverbe, zicători, povățuiri, cuvinte adevărate, asemănări, idiotisme și cimilituri...*, vol. V, București, Editura Librăriei Socec&Comp.

Semantic Values of Romanian Phraseological Units with the Numeral *trei* ‘three’

In Romanian phraseology, combinations involving the quantity element *trei* ‘three’ play a special role. Its simple structure, as well as the complexity of symbols it denotes justify its place and contribution to the process of creating phraseological units. Also, the frequency of the numeral *trei* ‘three’ in fairy tales and in church texts (respectively, in the lives of the saints) has influenced considerably, we believe, its use in the constructions discussed hereunder. The phraseological pattern organised with the numeral *trei* ‘three’ is characterised by a diversity of semantic values, among which: “non-value”, “disdain”, “immorality”, “castigation”, “deceit”, “deliration”, “inebriety”, “fight”, etc.

The presence of the numeral *trei* ‘three’ in the structure of phraseological combinations gives them expressivity and dynamism.